

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרל"ה
ערש"ק פרשת שמיני ה'תשע"ח

"לא שמעתי" או "שמעתי ושכחתי"?

עבודת ה' שאינה "מקבלת טומאה"

חייב אדם לטהר עצמו ברגל

השפעת שמירת הכשרות על האדם



פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת שמיני, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרלה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.



ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות



קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים



מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

ונתינה לילך בדרכי התורה, וההילוך בדרכי התורה הוא ע"י שמקדש את עצמו במה שמותר, ובלי זה הרי זה העברה על דרכי התורה וכן"ל, ואם עוסקים בתורה אז "שאת", תתנשא על יצרך, ואם לא תיטיב, שאין קובעין עתים לתורה, אז "לפתח חטאת רובץ" (ומ"מ כתי' רובץ, ולא כתי' רובצת, דהתחלת הסתת היצה"ר הוא מדברים המותרים, והיינו שניתן להאדם זמן וכח לשוב כו'), "ואליך תשוקתו", דכל משאו ומתנו של היצה"ר, הוא להחטיא את האדם, אבל אם תרצה היינו כאשר תתעסק, אז "תמשל בו" ואז האדם משלים את הכוונה העליונה ובא אל התכלית שבשבילו נברא.

(ספר המאמרים תרפ"ד עמ' נד ואילך)



תוכן הענינים

ה מקרא אני דורש

"לא שמעתי" או "שמעתי ושכחתי"?

אם שמע משה מפי הקב"ה, מה החידוש ש"וייטב בעיניו"? / "וישמע משה" – את דברי הקב"ה או את דברי אהרן? / ביאור דברי רש"י על זה שמשה "הודה ולא בוש"

(נ"פ לקומי שיהות חי"ז עמ' 109 ואילך)

ח פנינים ☺ עיונים וביאורים קצרים

"שלך" – עוף "המשלך" או "השולח"? / "קל"ב"א שורי"ן" או "ציאי"ט"?

י יינה של תורה

עבודת ה' שאינה "מקבלת טומאה"

הטומאה מתאוה לינוק ממקום הקדושה בלבד / קיום המצוות והפצת היהדות עלולים "לקבל טומאה" / כיצד כורתים את "יניקת החיצונים" ממעשה המצוות?

(נ"פ לקומי שיהות חכ"ז עמ' 74 ואילך)

יד פנינים ☺ דרוש ואגדה

בין כפרת העגל לכפרת הפר / "שמיני" השורה גם "במעשה ידיכם"

טז חידושי סוגיות

חייב אדם לטהר עצמו ברגל

יפלפל בדברי המפרשים אי הוא מטעם חובת הקרבנות שמביא ברגל או לאו, ויבאר הנפקות לדינא / יוכיח מפרש"י ביבמות דס"ל דלא הוי מטעם חובת הקרבנות, ויחדש דלדידי' הוא משום קדושת היום שצ"ל אכילה וכו' בטהרה

(נ"פ לקומי שיהות חל"ב עמ' 58 ואילך)

כ תורת חיים

כשר למהדרין / אף את זה לא תאכלו (שמיני יא, ד)

שמירת הכשרות בהידור והשפעתה על נפש האדם, סגולותי' והעבודה הרוחנית הנלמדת מכך

כג דרכי החסידות

רוח השמות של היצר הרע – בבעלי עסקים

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"לא שמעתי" או "שמעתי ושכחתי"?

אם שמע משה מפי הקב"ה, מה החידוש ש"וייטב בעיניו"? / "וישמע משה" – את דברי הקב"ה או את דברי אהרן? / ביאור דברי רש"י על זה שמשה "הודה ולא בוש"

בפרשתנו מסופר אודות חילוקי הדעות שהיו בין משה לאהרן, שמשה קצף על בני אהרן מדוע לא אכלו את בשר החטאת – בשר שעיר ראש חודש – והשיב אהרן שלא אכלוה מחמת היותם אוננים באותו יום (על מותם של נדב ואביהוא); ואף שקיבלו היתר מפורש לאכול – אמר אהרן שההיתר ניתן דוקא לגבי "קדשי שעה", אותם קרבנות שהובאו באותו יום כהוראת שעה, אך שעיר ראש חודש הוא קרבן קבוע, "קדשי דורות", ולכן צריך להיות דינו שונה: "אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות" (פרש"י, י, ט).

ומסיים הכתוב, שלאחר שאמר אהרן את דבריו, קיבל אותם משה ולא הוסיף לטעון עוד – וכך הוא לשון הכתוב (י, כ): **"וישמע משה וייטב בעיניו"**. ומפרש רש"י: **"וייטב בעיניו – הודה ולא בוש לומר 'לא שמעתי'."**

יש לברר כוונת רש"י בפירושו זה, ובהקדים כלל גדול אשר דרכו של רש"י היא "פשוטו של מקרא" דוקא, ולכן הוא מפרש את הכתובים **כפשוטם**, גם אם לפי דברי חז"ל – בגמרא ובמדרשים – יש לפרש באופן אחר (והדוגמאות לכך רבות); ובנידון דידן, כבר האריכו המפרשים בסוגיא זו הרבה, וכאן נדבר לפי דרך הפשט בלבד.

ב. כמה ממפרשי רש"י למדו (רא"ם. ועוד), שכאשר אמר אהרן את חילוקן – שכל ההיתר שניתן להם לאכול הי' רק לענין "קדשי שעה", ואילו "קדשי דורות" לא הותר להם לאכול – הודה משה ואמר שהוא אכן שמע חילוק זה מפי הגבורה ואין זאת אלא ששכחו (ועתה נזכר בו על ידי דברי אהרן).

העולם, הלא יראה האדם לעינים, אשר כמה פעמים ילך בדרכי המסחר וישמור הדברים בעתם ובזמנם, ויתעסק הרבה ברכוי תחבולות, ומשכים מאז הבקר ומאחר שבת בלילה, ומתייגע במאד לחשוב מחשבות בריבוי עצות, איך לקדם כל דבר ודבר, ועל כל דבר ודבר מצא עצה נכונה לדעתו, ועושה כן, ומוטרד ומבולבל בזה, עד שאינו שייך לשמירת זמן התפלה, ומכל שכן לימוד, וכן גם באכילה ושתי' כו', ובכל זאת לא ירויח מאומה או ח"ו מפסיד, ולפעמים הנה במעט זמן, ובלא תחבולות, ובמיעוט התעסקות ירויח.

ואם כן מי יאמר אשר בהעכבה מפסיד, אולי יותר טוב לפניו שלא יהי' בהתעסקות ובעזר ה' יתברך ירויח במעט זמן?

כל המשתף שם שמים בצערו פרנסתו מעופפת לו כציפור

זהו כן כמו שחושב האדם בדעת צלולה על פי שכל בלבד, ובפרט כאשר ישים לבו ודעתו באמיתית הענין, ולא הי' שוכח על ה', אשר הוא הנותן לו כח לעשות חיל, וברכת ה' דוקא היא תעשיר, ועצם העסק הוא רק בדרך עשיית כלי במה שתשרה הברכה, אבל העיקר הוא הברכה ה', ואם כן הרי צריך להיות מסור לה' ("דארף ער דאך זיין איבער געגעבן דער עיקר צו אלקות") שהוא הזן ומפרנס אותו, ורק צריכים כלי לזה והוא העסק, ודי במיעוט ההתעסקות ג"כ, וכמאמר רז"ל כל המשתף שם שמים בצערו כופלים לו פרנסתו, ופרש"י שמבקש רחמים מלפניו, אז פרנסתו מעופפת לו כציפור.

דענין הפרנסה בכלל הוא בצער, שזהו בעבודה ויגיעה גדולה וזהירות יתירה שלא יהי' בזה גזל וגניבה ואונאת דעת, אבל כאשר מבקש רחמים, ואז הנה העסק לא ימנע אותו מתפלה בצבור, וישמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו, וכן יוכל לקבוע עתים לתורה וישמור דרכי התורה.

ברכת ה' היא תעשיר

והנה כמו שהאלקים עשה את האדם ישר, הלא ניתן לו כחות בכל אחד ואחד לפי ערכו, אנשים פשוטים ניתן להם הכח והתוקף לעבוד את השי"ת בתפלה, ואמירת תהילים, ושמיעת דברי תורה, והדומה, והוא תוקף אלקי לפי שהוא ישראל, וכן להבעלי עסקים ניתן הכח והעוז, שיוכל להעמיד את עצמו מבלי להמשך ברוב טרדה ובלבול, ויודע את האמת כי ברכת ה' היא תעשיר, וע"כ צריך להתפלל בצבור לכוון פירוש המלות, ולקבוע עתים לתורה, והבעלי מדריגה בתורה ועבודה שבלב, ניתן להם התוקף ועוז להיות אור התורה ונועם האלקי לנר בעבודתו.

אמנם כ"ז הוא רק על פי דרכי התורה דוקא, וזהו "הלא אם תטיב", אם אתם עוסקים בתורה דאינו רק ענין לימוד התורה בלבד, כ"א ההתעסקות בתורה, שהוא המסירה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

רוח השטות של היצר הרע – בבעלי עסקים

לפעמים הגו מוטרד ומבולבל בעניני העסק עד שאינו שייך לשמירת זמן התפלה, ומכל שכן לימוד, וכן גם באכילה ושתייה כו', ובכל זאת לא ירויח מאומה או ח"ו מפסיד, ולפעמים הנה במעט זמן, ובלא תחבולות, ובמיעוט התעסקות ירויח. ואם כן מי יאמר אשר בהעכבה מפסיד, אולי יותר טוב לפניו שלא יהי' בהתעסקות ובעזר ה' יתברך ירויח במעט זמן?

מדמה בנפשו שהתעסקותו בעניני קדושה יעבדוהו מלהרויח בעסקו בזמן זה

והנה הבעלי עסקים שעוסקים כל ימיהם בעסק משא ומתן, אינם שייכים לענינים אחרים, כמו להתאוות תאוה ולהתענג בתענוגים גשמיים, אשר העסק במשא ומתן מצד עצמו הוא היתר ויש בו צורך וכמאמר רז"ל במשנה (אבות פ"ב) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ כו'.

אמנם יש בזה כמה שטותים מצד היצר, המעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו, והיינו ענין ריבוי הטרדה בעסק שמוטרד בזה יום ולילה עד שמונע אותו מלימוד התורה ולהתפלל בציבור ולכוון פירוש המלות על פי פשוט על כל פנים, מפני שמדמה בנפשו שעל ידי זה שיתעכב בתפלה לשמוע באזניו מה שהוא מוצא מפיו בכוונה פשוטה כנ"ל, ולהתפלל בציבור, ולהתעכב זמן בלימוד התורה, עי"ז יפסיד, שלא יקנה וימכור בעת ההיא.

ובאמת זהו שטות נפלא, דכאשר ישים לבו ודעתו לראות את הנעשה אתו, ובכללות

וזהו שיעור דברי רש"י: "הודה" – משה, "וַיֵּאָבֹשׁ" לומר 'לא שמעתי' – אם הי' משה מתבייש, הי' אומר "לא שמעתי", שהוא לא שמע מהקב"ה כדברי אהרן; אולם מכיון שמשם לא התבייש, לכן הודה על האמת כולה ו(לא אמר "לא שמעתי" אלא) אמר "שמעתי ושכחתי".

ויש מן המפרשים שהוסיף (ראה דברי דוד ובאר יצחק), שהמקור להבנה זו הוא באריכות לשון הכתוב "וישמע משה וייטב בעיניו":

לכאורה הי' צריך לקצר ולומר "וייטב בעיני משה" – ולשם מה האריך הכתוב ואמר "וישמע משה"? אלא, שבזה בא לרמוז לזה שמשם כבר שמע – "וישמע משה" – את דברי אהרן קודם לכן (מהקב"ה), ועכשיו נזכר בדברים ששמע ולכן "וייטב בעיניו" ואמר "שמעתי ושכחתי".

ג. אמנם כד דייקת ב"פשוטו של מקרא" – קשה להעמיס מהלך זה בלשון הכתוב וכדברי רש"י:

ראשית, הכתוב לא אומר "ומשה שמע" (בלשון עבר) אלא "וישמע משה" – ופירושו כפשוטו, שמתייחס למה ששמע משה עכשיו מפי אהרן (ודוחק גדול להעמיס כאן שמשם שמע בעבר את דברי אהרן מהקב"ה);

שנית, הכתוב אומר "וייטב בעיניו" (של משה), ומשמע שיש כאן חידוש – הי' יכול להיות מצב שהדברים לא יוטבו בעיני משה, וזהו החידוש שבפועל "וייטב בעיניו". ובכן, אם מדובר בדברים ששמע משה מהקב"ה – איזה חידוש יש בזה ש"וייטב בעיניו"? ובכלל, איך מתאים לומר על דברים של הקב"ה "וייטב בעיניו" של משה – כאילו דברי הקב"ה צריכים "הסכמה"? ...!

ושלישית, איך אפשר להסביר ששבחו של משה הוא בזה שאמר "שמעתי ושכחתי" ולא שינה לומר "לא שמעתי" – וכי זהו שבחו של משה, שאמר את האמת ולא שינה ממנה? ...!

ועל כן נראה לפרש כפשטות לשון רש"י (וכעין זה פירש בס' זכרון על רש"י), שדברי אהרן היו חידוש שבביל משה כי לא שמע אותם קודם מהקב"ה, וכדלקמן.

ד. הקושי שעמד בפני רש"י הוא ייתור התיבות "וייטב בעיניו":

הרי כבר לפני כן נאמר "וישמע משה", שהפירוש בזה הוא (לא רק שמשם שמע והאזין לדברי אהרן במובן הפשוט, שהרי בזה אין כל חידוש – אלא) שמשם הבין וקיבץ את דברי אהרן – ובדוגמת "והם לא ידעו כי שומע יוסף" (מקץ מב, כג), "שמעת לקול אשתך" (בראשית ג, יז) שפירושם במשמעות של הבנה וקבלה; ואם כן, מה בא הכתוב להוסיף בזה שממשיך "וייטב בעיניו"?

בנוגע להאברך³... שי' -

עליו לדייק בכשרות האכילה ושתי', ובהנחת תפלין (בדוקות).

(ממכתב י"ד בסלו תש"ט - לקופי שיחות חל"ו עמ' 299)

כשרות המזח והלב

...כיון שכותב במכתבו תפקידו לפקח על הכשרות ב... רצוני לקוות, שלא רק עושה את זה ככל הדרוש, אלא ככל יכלתו מכניס לתפקידו גם ההשגחה על הכשרות דמוח ולב של העולים, ולא רק על כשרות המאכלים.

כוונתי בהנוגע להנהגה כללית של המקומות בהם נמצאים העולים, בית הכנסת וכו' וענינים של חינוך שם, קישור עם היראים לדבר ה' בסביבות מקומות אלו, ובודאי שלהנמצא בהמקום - עוד כמה דרכים לפעול בכיון האמור, והרי גם זה ישמש צנור וכלי לתוספת בברכות ה' יתברך בהמצטרך לו.

(אגרות קודש ח"ח עמ' קלז)

...יהי רצון אשר ימלא השי"ת משאלות לבבו לטובה להצליח בחיזוק הכשרות במחנו הט' ובכל מקום שידו מגעת, ולהשפיע גם על אחרים בזה.

ובפרט על פי המבואר בכמה מקומות, אשר מהטעמים בכשרות המאכלים הוא, שמאכל בלתי כשר מטמטם הלב והמוח וכו' שמזה מובן שחיזוק בענין הכשרות הרי נוגע הוא לכל התורה ומצוותי' וק"ל.

ומענין לענין באותו ענין, מכשרות מאכלי הגוף לכשרות מאכלי הנפש, דיעות הטובות והפכם, היינו אשר מוחין שבראש יהיו ממולאים מחב"ד שבתורה, חכמת ה' ובינתו וכו' להוליד מהם מדות טובות בלבבו, שבזה תלוי' הנהגת האדם לימוד התורה וקיום מצוותי' ועד לקיום מ"ש "בכל דרכיך דעהו".

(אגרות קודש חכ"ד עמ' פא)



ועל זה מפרש רש"י שהחידוש הוא - "הודה ולא בוש לומר לא שמעתי":

החילוק שחילק אהרן הי' ענין שבסברא, שלא שמע משה מפי הגבורה, וממילא לא הי' משה מוכרח להסכים לחילוק זה. ועל זה בא הכתוב ומחדש, שמלבד עצם הסכמתו של משה לסברת אהרן - "וישמע משה", הרי לא הסתפק משה בשתיקה כהודאה, אלא "וייטב בעיניו":

משה ביטא את שביעות רצונו מדברי אהרן באופן כזה שהוא "הודה ולא בוש" - הוא הודה לדבריו באופן ברור ולא הסתפק בשתיקה בלבד, אלא אמר באופן מפורש ופירסם לאחרים: "לא שמעתי" - לא שמעתי חילוק זה מהקב"ה ולא חשבתי עליו לבד, והדברים נתחדשו אצלי מכוחו של אהרן.

וזהו איפוא שבחו של משה, שאמר בפירוש "לא שמעתי" - "ולא בוש" להסתפק בהסכמה שבשתיקה.

ה'. מדוע באמת דוקא אהרן חשב על החילוק, ואילו משה לא חשב מעצמו לומר כן? מצינו בדברי רש"י בפרשת מטות (לא, כא), שמשה לא הגיע מעצמו למסקנה הנכונה בגלל שהי' במצב של כעס - וכמו שמצינו בפ' מטות שם, שמשה כעס על אנשי החיל ולכן הגיע לידי טעות והוצרך אלעזר הכהן לתקן את דבריו:

"אפי' שבא משה לכעס כעס - בא לכעס טעות, שנתעצמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למילואים, שנאמר 'ויקצוף על אלעזר ועל איתמר' - בא לכעס כעס בא לכעס טעות. וכן ב'שמעו נא המורים', 'ויך את הפלע' - על ידי הכעס טעה".

אמנם בפירוש רש"י בפרשתנו לא הזכיר רש"י כלל ענין זה ש"בא לכלל כעס בא לכלל טעות" (ורק כשיגיע התלמיד לפרשת מטות אז יראה את דברי רש"י אלו)!

ונראה לבאר, שבאמת כשלומדים את פרשתנו כשנעצמה אין הכרח להגיע לחידוש גדול זה - שמשה רבינו הגיע לכלל טעות! ושפיר אפשר ללמוד שכיון שמדובר על ענין שבסברא ויש מקום בשב"ל לשני הצדדים, הרי אין זה נחשב למשה בגדר "טעות" זה שלא חשב מעצמו על דברי אהרן;

ולכן בפרשתנו לא הזכיר רש"י ענין של "כעס" ו"טעות". רק כשמגיעים לפרשת מטות ושם מוכרח הדבר שמשה "בא לכלל טעות" בגלל כעסו - אז מוסיף רש"י שלאחר שבלאו הכי כבר הוכרחנו לחדש חידוש גדול זה שמשה כעס וטעה, מעתה מסתבר לומר שכן הי' גם בפעמים אחרות שהכתוב מספר שמה כעס, שגם בהם הביאו הכעס לכלל טעות.

ויש להוסיף ולבאר את עומק חילוקי הדיעות שבין משה לאהרן, ועוד חזון למועד בעז"ה.

(3) שהפך ל"ע ול"ע 'צמח'.

(4) משלי ג, ו.

"שלך" – עוף "המשליך" או "השולה"?

ואת השלך

פירשו רבותינו זה השולה דנים מן הים
(יא, יז. רש"י)

יש לעיין בלשון רש"י: א. מדוע הקדים לפירושו "פירשו רבותינו", הרי בעופות אחרים לא הביא פירושם בשם רבותינו? ב. מדוע מוסיף רש"י "השולה דגים מן הים", הרי דגים נמצאים בים, וא"כ הול"ל "זה השולה דגים" ותו לא?

ויש לומר הביאור בזה:

האבן עזרא פירש ש"שלך" הוא העוף ש"מנהג תולדתו להשליך ילדיו", והיינו, שפירש "שלך" מלשון "השלכה", ולא מלשון "שולה". ופירוש זה מתאים יותר לפשט, שהרי תיבת "שלך" היא משרש "השלכה" ולא "שולה".

ועל כן הקדים רש"י לפירושו "פירשו רבותינו", דבזה מבאר שהגם שיותר מתאים לפרש "שלך" מלשון השלכה, מ"מ יש לפרשו מלשון "שולה דגים" כי כן "פירשו רבותינו", ובנוגע להתאמת מיני העופות לשמותיהם בתורה יש ללכת אחרי המסורת והקבלה מרבותינו, שקבלו במסורה לאיזה עוף הכוונה בכל שם בתורה.

אלא שלפי זה יוקשה, באם "שלך" הוא מלשון "שולה", הרי ישנם ריבוי עופות טורפים שגם בהם יש תכונת

"שולה" – לטרוף טרף, ומדוע נקרא דווקא ה"שלך" בשם זה?

וע"ז פירש רש"י "זה השולה דגים מן הים", שהמיוחד ב"שלך" הוא שאינו "שולה" דברים גלויים בלבד, אלא הוא שולה "מן הים" וגם דגים הנמצאים בעמקי הים שולה ה"שלך" וטורפם. ולכן, דווקא עוף זה נקרא "שלך" מלשון "שולה", כי תכונת ה"שולה" שבו מיוחדת ושונה מכל העופות ששולים טרפם.

(נצי"ב לקוטי שיחות ח"ז עמ' 54 ואילך)

"קלב"א שורי"ץ" או "ציאי"ט"?

ואת התנשמת

היא קלב"א שורי"ץ כו' ותנשמת האמורה בשרצים היא
דומה לה כו' וקורין לה טלפ"א
(יא, יח. רש"י)

בפירוש רש"י לש"ס (חולין סג, א) פירש רש"י את התנשמת בעוף – "קיפוף" – שהוא "ציאי"ט ולי נראה שקורין קלב"א שורי"ץ שדומה לטלפא שבשרצים, והיינו שהביא שני פירושים ל"תנשמת": א. "ציאי"ט. ב. "קלב"א שורי"ץ". וצריך ביאור שבפרשתנו לא הביא רש"י כלל את הפירוש שהוא "ציאי"ט כי אם "קלב"א שורי"ץ" בלבד.

ויש לומר הביאור בזה:

שיטת רש"י – "לי נראה" – היא שפשטי המקראות מוכיחים ד"תנשמת" הוא "קלב"א שורי"ץ", שהרי גם בשרצים

הגוף אינו סובל מאכל שאינו כשר

במענה על מכתבו, הנה במה שכותב אודות המצב במשפחתו ובפרט בנוגע לכשרות, הנה ידוע שלכל לראש צריכה להיות 'קריאה בשלום', היינו הליכה בדרכי נועם ולברר לפנייהם שהתורה ומצות בכלל הן טובת האדם הן בנוגע לנשמה והן בנוגע לגוף הן בנוגע בעולם הזה והן בעולם הבא, ובפרט בכשרות האכילה ושתי' שכלשון רבנו הזקן בתניא קדישא' "נעשה דם ובשר כבשרו", הנה מאכלות בלתי כשרות אין הגוף הישראלי יכול לסובלם, ואף שלפעמים מאריך הזמן עד שנראה תוצאות לא טובות ח"ו, הרי מובן שאנשים נורמלים ובשכל בריא לא יעשו שום דבר שיקלקל בריאות גופם באופן קשה אף אם יתגלה הקלקול רק לאחר כמה שנים.

וכשיוסיף שאין הענין כדי להפחיד עליו אלא מצד אהבת ישראל בכלל ואהבת קרוב ובן בפרט מוכרח לשמור את הקרובים מכל נזק ח"ו, הרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ויהי רצון מהשי"ת שיהי' זה בנקל ובהקדם.

(אגרות קודש ח"ט עמ' רעה)

חלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה

במ"ש אודות האברך . . הנה מה שאמרתי לו בהנוגע לחלב עכו"ם הוא – על פי סיפור הידוע מכ"ק מו"ח אדמו"ר (וכמדומה גם נדפס), שחלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה, ואלו הדברים שאמרתי לו. ושאם בכל הזמנים הי' צריך להזהר מהנ"ל, כמובן ופשוט, על אחת כמה וכמה הנוצר דארצות הברית, ובפרט באלו הלומדים במוסדות ששם תערובות טוב ורע, ו"לאום מלאום יאמץ", וד"ל.

(אגרות קודש ח"ז עמ' רמג)

כשרות כטיפול בהפרעות שינה ובתרדמת

ובמ"ש אודות בנם . . שליט"א, איך ששינתו קלה ביותר ומתעורר כמעט כל לילה וכו'.

יש מקום לומר שחסר לו מה במזונו, וכשימלאו החסר בודאי יתחזקו העצבים (נערווען שלו) לישן במנוחה יותר, אלא שצריך לבדוק גם המזוזה בחדרו בו ישן, וכן לדקדק בכשרות המאכלים ומשקים אשר נותנים לו, שעל ידי כל זה ילך מצבו הלוך וטוב.

(אגרות קודש ח"ז עמ' רמה)

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

כשר למהדרין

שמירת הכשרות בהידור והשפעתה על נפש האדם, סגולותי' והעבודה
הרוחנית הנלמדת מכך

אך את זה לא תאכלו

(שמיני י"א, ד')

הידור במאכל - הידור בנפש הילד

במענה למכתבו . . בו כותב אודות מצב בריאות ילדיו שי', ומסיים בשאלה כיצד לנהוג בנוגע למאכל שאינו מהודר, כאשר מעריכים שמאכל זה יוסיף בתאבונם של הילדים.

בכלל, הנה ההידור במאכלים (כמבואר בריבוי מקומות) נוגע לא רק לשמירת המצוה, כי אם מאחר שמכל מאכל נעשה לאחר מכן דם ובשר בגוף, המתקשר עם הנשמה, הרי הכשרות והעדינות של המאכלים, משפיעות על האופי ועל המדות הטובות של המשתמש בהם, ולכן, כל תוספת בהידור, עדינות וטוהר המאכל, יש להחשיבה, כתוספת בעיצוב ושיפור ועידון האופי והמדות.

אם כך הוא הדבר לגבי אנשים מבוגרים, הרי זה במדה גדולה בהרבה אצל ילדים, שאופיים עדיין בתהליך של עיצוב, ולכן יש חשיבות גדולה לכיון שבו מוליכים אותם בענין זה.

לאור האמור, דעתי היא, שמאחר שלא מדובר ח"ו בענין שבו תלוי כל הבריאות, כי אם בקשר לתוספת טעם וחיוזוק, אין למעט בהידור המאכלים. ולבטח אפשר למצוא עצות ודרכים אחרות כיצד לחזק את התיאבון, ולהוסיף לבריאות הילדים, לא "על חשבון" הכשרות וההידור...

(תרגום מאגרות קודש חיי"ח עמ' קמ"י - שלחן מנחם ח"ד עמ' יד)

זה נוגע לדינא, לדעת שישנה סברא חזקה לומר שה"קלב"א שוריי"ץ" הוא מעופות הטמאים.

אמנם, בפירושו על התורה, ששם מבאר רש"י "פשוטו של מקרא" (ראה לשונו בראשית ג, ח, ועוד), מפרש רש"י את הכתובים כפי שמוכח מפשטי המקראות, גם אם אין הפירוש מתאים על דרך ההלכה (ראה 'כללי רש"י' (קה"ת, תשנ"א) פ"א כלל 1 ושי"ג). ומכיון שלשיטתו ישנה הוכחה חזקה מפשטי המקראות שהתנשמת הוא ה"קלב"א שוריי"ץ", לכן מביא רק פירוש זה [והא דבפירוש "שלך" פירש רש"י ע"פ המסורת ולא מה שמתאים יותר ע"ד הפשט (עיין פנינה הקודמת) הוא כי שם אין הוכחה נגד המסורת, משא"כ כאן מוכח מ"תנשמת" שבשרצים שה"תנשמת" בעוף הוא "קלב"א שוריי"ץ", וק"ל].

(נצי"ב לקוטי שיחות ח"ז עמ' 57 ואילך)

מצינו "תנשמת" שהוא ה"טלפ"א", ומסתבר שהתנשמת בעופות ושרצים דומים זה לזה. ומכיון שה"קלב"א שוריי"ץ" דומה ל"טלפ"א" (כמו שכתב רש"י כאן) מסתבר לומר שהתנשמת בעוף הוא ה"קלב"א שוריי"ץ". ולאידך, מזה שבש"ס הביא רש"י פירוש שהוא "ציאי"ט" מוכח שרש"י קיבל מרביתו או שראה בדברי חז"ל שהתנשמת הוא "ציאי"ט" ולא "קלב"א שוריי"ץ".

ולכן, בפירושו לש"ס, דשם פירוש יותר על דרך ההלכה, מביא רש"י כפירוש ראשון ד"תנשמת" הוא "ציאי"ט", כי במה שנוגע לדינא עדיפא לי' המסורת שקיבל מרבו ולא רצה לסמוך על הפירוש הנראה לו בלבד (ראה יד מלאכי כלל תרסג). אלא, שמכיון ששיטת רש"י עצמו היא שמן הכתובים מוכח שהוא "קלב"א שוריי"ץ", לכן מביא גם פירוש זה, כי גם

ד"ובנבלתם לא תגעו". (ג) לאחר שגמר להביא כל קרבנות החג (ביום ז') שוב אין עליו חיוב להיות טהור עד סוף החג () - יום הז' ממשי.

אבל ע"פ פרש"י (שהחיוב לטהר עצמו ברגל שייך להחיוב ד"מקרא קודש", לקדשו באכילה ושתי' וכסות, היינו שקשור עם עצם קדושת היו"ט) מובן, אשר (א) מכיון שחול המועד לא נקרא מקרא קודש אין חיוב בפשוטו של מקרא לטהר עצמו ברגל (ב) מכיון שגם ראש השנה ויום הכפורים נקראו מקרא קודש בפרשת המועדות דפ' אמור, גם בהם יש החיוב לטהר עצמו ברגל. (ג) מכיון שזה קשור עם עצם קדושת היו"ט - הרי מובן שצ"ל כל זמן הרגל. וגם בזמן שאינו אוכל ושותה - הרי מצד החיוב ד(קדשהו ב)כסות עדיין עליו להיות טהור כל היום. וראה גם רוקח הל' לולב סו"ס רכא. וראה גליוני הש"ס לר"ה שם.



יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

עבודת ה' שאינה "מקבלת טומאה"

הטומאה מתאווה לינוק ממקום הקדושה בלבד / קיום המצוות והפצת היהדות עלולים "לקבל טומאה" / כיצד כורתיים את "ניקת החיצונים" ממעשה המצוות?

בריש הלכות טומאת אוכלין כתב הרמב"ם כמה תנאים הנדרשים בכדי שהאוכלין יקבלו טומאה:

א. שיהיו האוכלין מיוחדים למאכל אדם: "כל אוכל המיוחד למאכל אדם... מקבל טומאה. וכל שאינו מיוחד למאכל אדם, הרי זה טהור ואינו מקבל טומאה".

ב. גם מאכל המיוחד לאדם אינו מקבל טומאה, "עד שיבלל תחילה באחד משבעה משקין, וזה הוא הנקרא הכשר". ותנאי זה נלמד מהאמור בפרשתנו (יא, לח) "וכי יותן מים על זרע".

ג. גידולי קרקע אינם מקבלים טומאה עד שיעקרו מן הקרקע. וגם אם נתקיימו שני התנאים הראשונים, מכל מקום "כל זמן שהן מחוברין, אפילו כשורש קטן שיכולין לחיות ממנו, אינן מקבלין טומאה" (רפ"ב מהל' טומאת אוכלין).

מכל הלכה והלכה בתורתנו הקדושה ניתן לשאוב הוראות בעבודת השי"ת. הדבר נרמז בכתוב "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה'" (ואתחנן ו, כד) - מכל אחד מ"החוקים האלה" ניתן ללמוד הוראה בעבודת ה', כיצד אפשר "ליראה את ה'" (ראה תניא פכ"ג).

ובכדי ללמוד את ההוראה בעבודה שיש להוציא מתנאי קבלת טומאה, יש לבאר תחילה את פנימיות ענין קבלת טומאה ברוחניות, ומהו תוכן ענינו של כל תנאי מתנאים האמורים, שהם ענינים יסודיים בעבודת היהודי עם עצמו ועם זולתו.

ביבמות כט: "אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאת לו". ופרש"י "ולא מיטמאת, אינה צריכה להתעסק בו כו' כך שמעתי, ולי נראה ולא מיטמאה כגון ברגל שישראלים מוזהרים על הטומאה מוכנבלתם לא תגעו" (ועד"ז הוא בתוס' שם). ומדבריו מובן שהזהירות מטומאה ברגל אינה משום הכניסה למקדש ועלי' לרגל והבאת עולת רא' – שהרי נשים אינן מחוייבות בכ"ז, דהוי מ"ע שהזמ"ג; ועוד, דזה שהארוסה "לא מטמאת לו" הוא בפשטות שוה ל"ולא מטמא" שעל הארוס הכהן, והרי אזהרת טומאת מת שעל הכהן היא לא רק בארץ כ"א גם בחו"ל ואף שלא בזמן הבית. וא"כ מובן שגם זה שהארוסה "לא מטמאת לו" (מצד החיוב לטהר עצמו ברגל) היא גם בחו"ל ואף שלא בזמן הבית. וכן משמע בבית שמואל אה"ע סי' נ סק"י דס"ל שדברי רש"י קאי גם על זמן הזה.

[ובאמת השאג"א, דסבר כנ"ל שהחיוב לטהר הוא מפני הקרבנות – אזיל לשיטתו גם בענין זה, והכריח בסי' סו דרש"י ס"ל כדעת ר"ז דאשה חייבת בשלמי שמחה (ר"ה ו:), וגם נקט (בטורי אבן שם) כפי' הא' בפרש"י, כיון דלאביי דאמר בר"ה (שם) אשה בעלה משמחה ואין חיוב שמחה מוטל עלי' כלל ודאי א"צ לטהר א"ע ברגל. אבל לדידן א"צ לכ"ז וק"ל].

וביאור טעם חיוב טהרה לשי' רש"י י"ל דס"ל דטעם האיסור להיות טמא הוא משום קדושת היום, כי הנה קידוש היום הוא באכילה ושת' וכסות (מכילתא ורש"י בא יב, טז. ספרא ורש"י אמור כג, לה. ועיי' ר"ה לב.

חגיגה יח. שבועות יג. (ותוס') כריתות ז.), וא"כ ודאי דצ"ל אכו"ש בטהרה (עיי' במאירי בסוגיין שכתב הטעם שחייב אדם לטהר עצמו ברגל "לאכול חולין בטהרה").

ועיי' צ בלקו"ש חל"ב שמיני בארוכה, דרש"י על התורה כבר אזיל בשיטה זו, וזהו לפי שכן מתיישב טוב יותר על פי דרך רש"י, דרך הפשט, עיי"ש בארוכה.

ומשיטת רש"י זו יכולים לעלות כמה נפקותות בהלכה בהחיוב לטהר עצמו ברגל (אלא שכנ"ל רש"י אינו פסקן, והכוונה היא לענינים בתחום ההלכה הטמונים בדרך הפשט; אבל לא שכן פסקינן להלכתא בדרך ההלכה):

דהנה לפי הטעם שהחיוב לטהר עצמו ברגל הוא מפני הקרבנות שחייבים להביא, כתב השאג"א בסי' סו וכן בטורי אבן לר"ה שם, שמפני החיוב דעולת רא' ושלמי חגיגה אינו מוזהר מלהטמא אלא בטומאה אריכתא של טומאת מת שהיא טומאת שבעה אבל בטומאת ערב כמו שרץ ונבילה לית לן בה ואפילו אם לא הביא עדיין עולת רא' ושלמי חגיגה אם הוא עדיין קודם יום ז' של רגל מותר להטמאות כיון שיש עדיין שהות לטהר ולהביא אותן קודם שיצא הרגל דיש להן תשלומין כל שבעה, אבל משום שלמי שמחה שחייב לאכול אותן בכל ימות הרגל ואין לך יום מימי הרגל שאינו חייב בהם א"א לטמאות א"ע בכל ימות הרגל. ולפי זה נמצא (א) שהחיוב לטהר עצמו הוא בכל שבעת ימי הרגל, גם בחוה"מ. (ב) בר"ה ויוהכ"פ שאין בהם חיוב עלי' לרגל והקרבנות קרבנות לא חלה האזהרה

הטומאה מתאווה לינוק ממקום הקדושה בלבד

כלל גדול בענין קבלת טומאה הוא שאין הטומאה מתאווה לשרות ולהתדבק אלא במקום שיש בו קדושה או אפשריות לקדושה. מטעם זה כתב אדמו"ר הזקן שבבוקר קודם נטילת הידיים, כאשר רוח טומאה שורה עליהם, יש ליהרר מאוד מליגע בדברי מאכל וכיוצא בזה. ואף על פי כן "לנגיעת הנכרים אין לחוש, כי רוח טומאה זו אינה מתאווה לשרות אלא בכלי של קדש במקום קדושה שנסתלקה שהם גופות ישראל" (שו"ע אדמוה"ז או"ח מהדר"ת סי' ד ס"ב).

והיינו, שהקליפה והטומאה מתאוות לינוק חיות מן הקדושה. ועל כן במקום שיש בו ריבוי חיות קדושה, מנסות הקליפות ביותר להתדבק בו בכדי לקחת מן החיות אשר שם. אבל במקום שאין בו קדושה, אינן מתדבקות כיון שאין שם חיות.

ומטעם זה מצינו בעוד כמה טומאות שאינן שייכות כלל בנכרים: "אין הגוי מטמא באוהל . . . וכן הגוי, אינו נעשה טמא מת . . . כלל הטומאות כולן אין הגויים ולא הבהמה מיטמאין בהן" (רמב"ם הל' טומאת מת פ"א הי"ג). וכל זה משום שהטומאה נדבכת דווקא אצל בני ישראל בכדי לינוק משם תוספת חיות מהקדושה. אבל אצל הגוים אין חיות קדושה, ועל כן אין הטומאה חלה שם, משום שאינה מקבלת מהם מאומה.

קיום המצוות והפצת היהדות עלולים "לקבל טומאה"

ובדרך זו יש לבאר את כללי ותנאי טומאת אוכלין:

א. שיהי' מיוחד למאכל אדם –

"אדם" הוא מלשון "אדמה לעליון" (ראה של"ה ג, א. ועוד), והדבר נאמר על הנשמה האלוקית השוכנת בתוך כל איש ישראל. "מאכל אדם" במובנו הרחב יותר כולל את כל צרכי האדם (ראה סנהדרין לח, א), ואם כן כאשר מדובר אודות "מאכל אדם" ברוחניות הכוונה על צרכי הנשמה האלוקית – עניני התורה ומצוותי'.

ומכיון שבעניני התורה ומצוותי' – "מאכל אדם", יש ריבוי חיות של קדושה, על כן מנסות הקליפות להתדבק דווקא לענינים אלו. ככל שמנסה היהודי להתעסק יותר בלימוד התורה וקיום מצוותי', כך מנסה הטומאה בכל כוחה להתערב ולהכשיל את האדם, באופן שתוכל לינוק חיות מרובה ממעשה המצוה גם כן.

ב. שיוכשר על ידי אחד מן המשקין –

תוכנם הרוחני של המשקים והמים, מורה על ענין ההשפעה לזולת והפצת היהדות: טבע המים לרדת תמיד ממקום גבוה למקום נמוך (ראה תענית ז, א) – המשפיע שעומד בדרגה רוחנית גבוהה יותר, משפיע קדושה על המקבל שנמצא במצב נחות.

גם השתי' בשעת האכילה, ענינה הוא להפיץ את המזון בכל חלקי הגוף – "המים . . אינם מן המזונות אבל הם מוליכין המזון למקומותיו הידועות" (פיה"מ להרמב"ם עירובין פ"ג מ"א). וכמו כן ענין המשקין ברוחניות הוא להפיץ את אור הקדושה לכל מקום.

עוד מצינו בטבע המים, שהלחלוחית שבהם מקבצת ומדבקת את היבש. ונמצא ענין המשקין ברוחניות הוא לעבוד את השי"ת מתוך חיות והתלהבות – "לחלוחית" – היפך דבר ה"יבש", ואז לא יישאר במצבו שלו, אלא יפעל גם על יהודי שני, לקרבו ולהשפיע עליו, ולדבקו באלקים חיים.

וגם ענין הכשר משקין הוא תנאי בדיני קבלת טומאה. משום שכאשר יהודי עוסק בתורה ומצוותי' לעצמו, ואינו מפיק את אור הקדושה סביבותיו, אזי חיות הקדושה שבמעשיו מצומצמת. אך כאשר הוא עוסק בעבודת ה' מתוך "לחלוחית" וחיות, הרי זה פועל שיעסוק גם בהשפעה על הזולת, ואזי נעשה ריבוי חיות הקדושה, שהלא רבים מתעסקים ומוארים בתורה ומצוותי'.

וכאשר היהודי עוסק בעניני קדושה מתוך "לחלוחית" והפצת היהדות, אזי משתדלת הטומאה עוד יותר להתדבק במעשיו ובעניני הקדושה שלו. כי בתורה ומצוותי' מסוג זה יש ריבוי עצום של חיות קדושה, והקליפה מתאוה לינוק משם תוספת חיות מרובה.

כיצד כורתים את "יניקת החיצונים" ממעשה המצוות?

נתבאר למעלה, שככל שהאדם מתאמץ להרבות בתורה ומצוותי', ובפרט כאשר עושה זאת תוך השפעה לרבים והפצת היהדות – אזי מתגברת הטומאה ביותר להכשילו ולינוק חיות מעניני קדושה שלו.

ואם כן מתעוררת קושיא וטענה עצומה:

השי"ת ברא את העולם הזה השפל באופן שהוא "עולם הקליפות וסטרא אחרא", ו"הרשעים גוברים בו" (תניא פכ"ד). ונוסף על כל זאת, מודיעים ליהודי, שככל שיעמול לקיים תורה ומצוותי' ולהפיצם סביבותיו, כך יקשה עליו יותר, שכן הטומאה תשתדל להכשילו כדי לינוק ממנו חיות קדושה. ולעומת זאת, מי שאינו מתעסק בהפצת היהדות, אין הטומאה מתאוה לינוק ממנו חיות. ונמצא שמי שמתעסק בהפצת היהדות עלול להיכשל, יותר ממי שאינו עמל בכך!

ועל כך בא התנאי השלישי בדיני קבלת טומאה, ותוכנו הוא שיכול היהודי להתעסק ב"מאכל אדם" – בתורה ומצוותי'; וגם באופן שבא במשקין – מתוך הפצת היהדות לזולתו; ואף על פי כן אינו מקבל טומאה, משום שהוא "מחובר" למקורו:

ג. גידולי קרקע המחוברים למקורם אינם מקבלים טומאה –

אך ורק כדי שיוכל להכנס למקדש ולהביא קרבנות, וכן תפס בספרו שאגת ארי' סי' סז. אבל עצם יסוד זה יש לעיין בו טובא, כי עפ"י הסברה נותנת שאזהרה זו לא חלה על כל זמן הרגל, דהא לאחר שכתב נכנס לעזרה והביא עולת רא' שוב אין עליו חיוב להזהר מטומאת מגע נבלה, ואילו פשטות לשון המימרא "ברגל" משמעו בכ"י ימי הרגל. ועיין בזה בארוכה בשו"ת שאגת ארי' סי' סו ובצל"ח ביצה יז: שכבר נגעו בדבר.

אב"ד עוד יש להתמי' אם שייך להעמיס שיטה זו בלשון הש"ס דנקט דהחיוב הוא "ברגל" סתם, כי הנה לשיטה זו נמצא שאזהרה זו היא רק בזמן שביהמ"ק קיים ורק לאלו שנמצאים בא"י (בירושלים או בסמוך לה שיכולים לעלות לשם), עיי' בצל"ח שם דהסיק כן לשיטה זו. וצ"ע אי שפיר לפרש דמאמר ר"י שאמר "ברגל" בסתם, לא קאי בכל הזמנים ובכל המקומות. אכן בצל"ח שם יח. הסיק משום כן לדחות השיטה הנ"ל, שהרי בעל המימרא הי' אחר החורבן, ואמר החיוב בסתם כו', עיי"ש עוד מה שניסה לפלפל עפ"י בדברי הרמב"ם, שאין כוונתו שטעם הדין הוא להיות מוכן לקרבנות כו', אלא זהו רק סימן ורא' על איזה זמן נתכוונה תורה, דודאי נתכוונה לזמן שבו נכונים ישראל (בשנים כתיקונם) ליכנס במקדש (ובאמת עצ"ע להעמיס דבריו בל' הרמב"ם, ואכ"מ). ולגופם של דברים יש תמיהה רבה נוספת בשיטת השאג"א, דאי אמרינן דאזהרת הטומאה היא רק מפני החיוב דהבאת קרבן ברגל – צ"ע טובא מאי שנא קרבן רגל משאר כל הקרבנות,

הא חיוב זה להזהר מטומאה שייך בכל הקרבנות שישארל מביאין (ואוכלין מהם), ושוב יל"ע מהו שהאזהרה ד"ובנבלתם לא תגעו" הוגבלה רק ל"רגל". וגם את"ל שאזהרה מיוחדת זו באה רק בנוגע לקרבן שיש לו זמן קבוע – ברגל – משא"כ שאר קרבנות שאין להם זמן קבוע, שלכן אין בהם הציווי להזהר מטומאה (דמתי צריך להזהר?), אלא שהוא נכלל בדיני וחיובי הבאת הקרבן (שאין להקריבו (ולאכלו) אלא כשהוא טהור) – הרי ישנם כמה וכמה קרבנות שיש להם זמן קבוע להקרבנות, כמו קרבן מצורע ביום השמיני לטהרתו, קרבנות יולדת הבאים לאחר ימי טוהר שלה. ואפילו אם נחלק שגם קרבנות אלו אין בהם זמן קבוע בימי השנה כמו בקרבן הרגל ולכן אין מתאים כ"כ להזהיר בהם – הרי עכ"פ שייך זה בקרבן פסח שבא ב"ד ניסן בין הערבים, לפני הרגל, שעליו להזהר מטומאה לפני זה בכדי שיוכל להקריב קרבנו. ולכן צ"ל דעל כרחין גם בקרבן פסח (ועאכו"כ שאר הקרבנות) לא מסתבר לאצרוכי אזהרה מיוחדת שלא להיטמא רק משום חיוב ביאת מקדש והקרבנות קרבנות, לפי שהאדם מוזהר ע"י כבר מצד עצם חיובים אלה (וכסבר הטורי אבן גופי' בקושייתו הנ"ל גבי דין הרגל). ואזהרת נבלתם לא תגעו ברגל עלינו למצוא לה טעם אחר שאינו שייך בכל הקרבנות הנ"ל.

ונראה לומר חידוש גדול בכל זה, דאכן משום הקושיות הנ"ל (דל' הש"ס הוא "ברגל" סתם, וגם מאי שנא משאר קרבנות) שי' רש"י היא דהחיוב לטהר עצמו ברגל הוא בכל המקומות, ואינו תלוי בזמן הבית משום קרבנותיו. דהנה איתא

כללות עבודת ה' של יהודי, וכל פעולותיו בתורה ומצוותי, כולם "צומחים" ובאים מפנימיות נשמתו. נקודת היהדות שישנה ביהודי, אינה נטמאת לעולם. וכפי שנודע בשערים מה שאמרו בסה"ק, ש"מודה אני" אומרים מיד בבוקר "אפילו בידיים טמאות", כי אמירת ה"מודה אני" בתחילת היום קשורה עם עצם הנשמה, ועל כן "כל הטומאות שבעולם אינן מטמאות את ה"מודה אני" של יהודי. יכול הוא להיות חסר בזה או בזה, אך ה"מודה אני" נותר בשלמותו" (היום יום יא שבט).

אמנם, שאר הפעולות בתורה ומצוות הם "מקבלים טומאה", ואדרבא, ככל שיש יותר חיות קדושה, כך מנסה הטומאה יותר להכשיל את האדם ולהתדבק לשם ולשאוב חיות.

והעצה לכך, הוא שה"אוכלין" – התורה והמצוות של האדם, יהיו "מחוכרים למקום גידולם" – שיעשו בחיות גדולה ועצומה מצד פנימיות הנשמה. אין להסתפק בכך שפנימיות הנשמה מתבטאת ב"מודה אני", או במסירת נפש על קידוש ה' הבאים מעצם הנשמה, אלא יש לעמול לעורר את עצם הנשמה באופן שגם שאר פעולותיו יהיו חדורים באמונה ומסירת נפש.

ולדוגמא – בענין לימוד התורה: כאשר לומד האדם תורה, הרי הוא מתעסק בפרטי דינים והלכות. אך קודם הלימוד צריך להיות "ברכו בתורה תחילה" (נדרים פא, א), "ברכו" מלשון המשכה (וכמו "המברין את הגפן"). והיינו להתקשר ולהתחבר עם השי"ת "נותן התורה", באופן שממשיך את "נותן התורה" באופן גלוי משך כל זמן לימודו, ואזי הלימוד נעשה באופן שדיבורו ומחשבתו ומעשיו קשורים ומבטאים את פנימיות נשמתו. ובאופן זה, מובטח הוא שלימודו "אינו מקבל טומאה", ולמרות ריבוי החיות האלוקית שבו הוא נותר קדוש וטהור.



חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

חייב אדם לטהר עצמו ברגל

יפלפל בדברי המפרשים אי הוא מטעם חובת הקרבנות שמביא ברגל או לאו, ויבאר הנפקותות לדינא / יוכיח מפרש"י ביבמות דס"ל דלא הוי מטעם חובת הקרבנות, ויחדש דלדידי' הוא משום קדושת היום שצ"ל אכילה וכו' בטהרה

(בפס"ז מהלכות טומאת אוכלין (ה"י)) "כל ישראל מוזהרין להיות טהורים בכל רגל מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול קדשים, וזה שנאמר בתורה ובנבלתם לא תגעו ברגל בלבד, אבל בשאר ימות השנה אין מוזהרין". וכיון שכן תקשה לך למה לי קרא מלמא ברגל, הא בלאו הכי הא איכא עשה בכל א' מחובות הרגל וממילא כשמטמא את עצמו ברגל הוא מבטל כל מצוות עשה אלו, ואזהרה דובנבלתם לא תגעו ברגל דכל עצמן הוי מפני ביטול החובות הללו למה לי . . . אלא על כרחך אם אינו ענין לטומאה שברגל תנהו ענין לטומאה של קודם הרגל שלא יטמא בנבילה אע"ג דאכתי לא חל עליו חובת הרגל מפני ביטול חובת הרגל. עכ"ד.

ובאמת, כל מה דהוקשה לי' אזהרה למה לי הוא משום שנקט דטעם הדין הוא

גרסינן בר"ה טז: א"ר יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל שנאמר (פרשתנו יא, ח) ובנבלתם לא תגעו. תניא נמי הכי, ובנבלתם לא תגעו, יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה, ת"ל אמור אל הכהנים בני אהרן, בני אהרן מוזהרין בני ישראל אין מוזהרין, והלא דברים ק"ו ומה טומאה חמורה כהנים מוזהרין ישראלים אינן מוזהרין טומאה קלה לא כל שכן, אלא מה ת"ל ובנבלתם לא תגעו, ברגל.

ובטורי אבן על אתר: ודאי הא דמוקי לקרא ברגל, דאטו רגל רמיזא בקרא, ומאי שנא רגל משאר ימות השנה דמוקי לה ארגל, ובעל כרחך היינו טעמא משום דחובת הרגל הוא ראי' וחגיגה ושלמי שמחה שאי אפשר לקיימן בטומאה, משום הכי שדי לקרא ארגל. וכן כתב הרמב"ם

בין כפרת העגל לכפרת הפר

קח לך עגל בן בקר לחטאת

להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה

(ט, ב. רש"י)

לעיל בפ' תצוה (כט, א) מובא שהי' על אהרן להקריב בשבעת ימי המילואים "פר אחד", ומפרש רש"י שהי' זה "לכפר על מעשה העגל שהוא פר". וא"כ, צריך ביאור מדוע בשמיני למילואים הוצרך אהרן ל"עגל" לכפר על מעשה העגל, כאשר כבר נתכפר ע"י ה"פר" בשבעת ימי המילואים?

ויש לומר הביאור בזה על דרך החסידות:

בספר התניא (אגה"ת פ"ב) מבאר כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע שישנן שתי בחינות בכפרה: א. "כפרה ומחילת העון, שנמחל לו לגמרי מה שעבר בו, ואין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין לענשו ע"ז ח"ו בעוה"ב". ב. להיות "לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא להיות נחת רוח לקונו מעבודתו", וגם זה נקרא "כפרה" אלא ש"אין זו כפרת נפשו אלא לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו". ומביא משל לשני אופנים אלו מ"אדם שסרח במלך ופיססו ע"י פרקליטין ומחל לו, אעפ"כ שולח דורון ומנחה לפניו שיתרצה לו לראות פני המלך".

ועפ"ז יש לומר שאלו הן שתי ה"כפרות"

שע"י הפר בשבעת ימי המילואים, וע"י העגל ביום השמיני:

הקרבנות בשבעת ימי המילואים פעלו "כפרת נפשו" של האדם, שיגיע האדם לשלימותו ויתנקה מעוונותיו. אך ביום השמיני, ד"שמיני" מורה על מספר "המיוחד אליו יתברך" (כלי יקר ר"פ שמיני), פעלו הקרבנות כפרה שלמעלה משלימות האדם, לא "כפרת נפשו" אלא "לכפר לפני ה'", והיו כמו "דורון" הפועל "נחת רוח לקונו".

ומדויק בלשון רש"י שלגבי העגל פירש שבא "להודיע שמכפר לו", ד"להודיע" הוא לשון חיבה (ראה רש"י וירא יח, יט), והיינו, שלא בא העגל לכפר בעצמו, כי אם "להודיע" ולגלות "שמכפר", ולהראות החביבות ש"מרוצה וחביב לפניו ית'" כמו קודם.

(עי' לקוטי שיהות ח"ז עמ' 19 ואילך)

"שמיני" השורה גם "במעשה ידיכם"

ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם אמרו כו' יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן כו' לא שרתה בו שכינה (ט, כג. רש"י)

יש לבאר כתוב זה ודברי רש"י על דרך החסידות:

מבואר בכ"מ (ראה כלי יקר ריש פרשתנו. שו"ת

הרשב"א ח"א ס"ט) דמספר שמיני "מיוחד אליו יתברך", ומורה על בחינה גבוהה ביותר של הקב"ה שלמעלה מעלה מגבול וגדר.

ונהנה, ידוע הכלל ש"כל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר" (ראה לקו"ת ראה יט, ב ואילך), וא"כ, כאשר שרתה שכינה ביום ה"שמיני" המורה על ה"גבוה ביותר" שאין לו גבול כלל, הרי ברור שהשראה זו לא היתה לה גבול, וכאה ונתגלתה בכל מקום ומקום, גם במקום נחות ביותר.

ועפ"ז יש לבאר דברי הכתוב "וירא כבוד ה' אל כל העם", ד"עם" הוא "מלשון עוממות שהם דברים נפרדים" (לשון אדמו"ר הזקן נ"ע בשעה"ה פ"ז), והיינו שמורה על אלו שנפרדים לגמרי מהקב"ה, ואעפ"כ, מכיון שביום השמיני נתגלה "כבוד ה'" באופן הכי נעלה, לכן שרתה שכינה גם על "העם" – אלו הנפרדים לגמרי.

וזהו גם פירוש ברכת משה "שתשרה שכינה במעשה ידיכם":

כח המעשה הוא הכח הכי תחתון באדם, ובכח זה גופא, הרי בעת עשיית המעשה יורד כח זה ממעלתו מכמו שהי' ביד האדם לפני הפעולה, כמובן בפשטות. וכזה גופא, הרי בעת עשיית הפעולה יש לכח זה איזה חיבור עם יד האדם, משא"כ לאחר העשיי – אין קשר בין "מעשה ידיו" לכח המעשה שלו, ונפרד ממנו לגמרי.

ואחרי כל זה, הנה ביום השמיני שרתה שכינה "במעשה ידיכם", שגם בדברים שכבר נפרדו לגמרי מהאדם ונגמרה עשייתם, מ"מ שרתה בהם שכינה, כי לא הי' גבול כלל לגילוי זה והגילוי שרר בכל מקום, גם בה"מטה הנמוך ביותר.

(עי' לקוטי שיהות ח"ז עמ' 236 ואילך)